

דף סב.

עין משפט א. חו"מ סימן תיה פעיף יד

יז. המשאיל מקום לחבירו לעשות בו גדיש ועשה הגדיש שם והטמין בו כלים, והמשאיל עשה האש ונשרף הגדיש והכלים שבתוכה אינו משלם אלא דמי גדיש בלבד.^ז

עין משפט ב. חו"מ סימן תיה פעיף טו

יח. השאיל לו מקום להגדיש חטים והגדיש שעורים או להיפך, או שהגדיש חטים וחיפם בשעורים או להיפך, אינו משלם אלא דמי שעורים בלבד.^ז

עין משפט ג. חו"מ סימן רצא פעיף ד

ה. כשקיבל עליו לשמור אינו חייב אלא כפי שיווי החפץ שאמר לו לשמור^ז וע"כ נתן לו לשמור דינר זהב ואמר לו תזהר ותשמור לי דינר זה של כסף הוא, ופשע בו ואבד, אינו חייב אלא דינר כסף^ה שיאמר לו קיבלתי עלי רק שמירת דינר כסף וכן כל כיוצא בזה. אבל אם הנפקד הפסידו בידיים^ו משלם של זהב.

ב. מברייטא שם ומודה ר"י לחכמים, ופי' שהמשאיל עשה האש בתוך שלו וכלו חציו כמו שנתבאר בסעיף י"ג וקמ"ל אף שהמשאיל נתן לו רשות לשמעון להגדיש בחצירו והו"ל כאילו קיבל המשאיל את שמירתו של הגדיש עליו הוה אמינא כיון שהוא עשה האש והדליק הגדיש בידיים יתחייב המשאיל קמ"ל דפטור בטמון. סמ"ע ס"ק י"ז.

ג. ואף בדוגמה שנתן לו רשות לחטים מ"מ יכול לומר לו ראיתי לפני רק שעורים וע"כ תמיד יכול לשלם רק הפחות. סמ"ע ס"ק כ'.

ד. מימרא דרבא בב"ק ס"ב ע"א.

ה. וה"ה בשואל הדין כן, ועיי' בסי' ע"ב סעיף ח'. ש"ך ס"ק י'.

והוסיף בביאורים ס"ק י' דאפי' ידוע לשואל שהוא של זהב ונשתמש בו, מ"מ אינו חייב אלא בשל כסף, וכן שומר אבידה בזהב שהוא מחופה בכסף אינו חייב אלא בשל כסף, אבל גזל זהב מחופה כסף נתחייב בשל זהב.

ו. שאומר לו מדוע היה לך להפסיד, ודוקא שהמפקיד מברר שזה היה של זהב, אבל אם אינו מברר אינו משלם רק של כסף. סמ"ע ס"ק ז'. ואפי' למאן דעשו תקנת נגזל במזיק,

הגה: ראובן נתן ספרים לשמעון להוליכן ואמר לו שעל הספרים אין לוקחים מכס, ובסוף נלקחו במכס וטוען שמעון שאם היה יודע שמקבלים מכס עליהם לא היה רוצה לטרוח ולהעבירם, הדין עם שמעון ופטור ^ז.

עין משפט ה. **ח"מ סימן תיה סעיף יג**
 עיין לעיל דף סא: עין משפט ד.

ח"מ סימן צ סעיף ז

ט. המדליק אש בשל חבירו האמינו לניזק ^ח לישבע וליטול כל מה שהוא אמוד שיהיה לו משלו, או שיפקידו בידו, כמו שנתבאר בסי' תי"ח.

ח"מ סימן שפח סעיף א

א. המזיק ממון חבירו ואינו יודע כמה הזיק נשבע הניזק ונוטל ^ט. כיצד, לקח כיס של חבירו והשליכו ^י למים או לאש או שמסרו ליד אנס ואבד הכיס, ובעליו אומרים שהיה בו זהובים, והמזיק אומר שאינו יודע ואולי תבן או עפר היה מלא, הרי הניזק נשבע בנקיטת חפץ ונוטל, והוא שיטעון דברים שהוא אמוד בהם או שאמוד שיפקידו אצלו ^כ ושדרכם

מ"מ כאן שאמר לו מתחילה של כסף אינו נאמן אח"כ ליטול בשבועה, ולפ"ז בהפקידו בסתם והמפקיד אומר זהב היה נשבע ונוטל. ש"ך ס"ק י"א.

ז. ממהרי"ק שורש קנ"ה ענף ג'.

ח. משנה קמא ס"א ע"ב, ומודים חכמים לר"י דלרבי יהודה עשו תקנת נגזל באשו, וכתב הרי"ף דנשבע ונוטל.

ט. בב"ק ס"ב ע"א מימרא דשמואל, וכמו שהנגזל נשבע ונוטל, ועיין בסי' צ' סעיף ט"ז. ואם המזיק יודע מההיזק ומכחישו הניזק אין אומרים דהניזוק נשבע ונוטל כדבריו. ש"ך ס"ק א'.

י. מי שמפסיד ממון חבירו בפשיעתו, ויש לו עדים שעל ידו אבד ממנו ישבע כמה הפסידו ויטול, כ"כ במהרש"ל בהכונס סי' ל"ב מראבי"ה והשיג עליו המהרש"ל דלא עשו תקנת נגזל בניזק אלא כעין נגזל במזיק בידים ממש, אבל בפשיעה שאינו מזיק בידים לא עשו התקנה. ועוד גם במזיק בידים דוקא במזיד ולא בשוגג. והש"ך בס"ק ב' הסכים עם דברי הראבי"ה, מיהו בהזיק בשוגג אפי' בידיים נראה כדברי המהרש"ל דלא עשו בו תקנת נגזל לישיבע ויטול, ובזה נראה שגם ראבי"ה מודה בזה.

כ. וצריך ג"כ לברר בטענתו מי הפקידו אצלו. ש"ך ס"ק ג' מרש"ל.

 את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

להניח בכיס. אבל אם אין דרכם להניחם בכלי זה הוא פשע בעצמו ל
בהניחם שם ופטור המזיק.

הגה: היה הארנק בתוך שק, אם היה יו"ט או שבת הוי דרכו בכך מ.

א. ב. חטף חמת י או סל מלאים והשליכם לים או שרפם, וטען הניזק שמרגליות היו בתוכה אינו נאמן. ואם תפס י אין מוציאין מידו, וישבע שמרגליות היו בתוכה ונוטל ממה שתפס.

הגה: וי"ח דאפי' תפס מוציאין מידו ע.

הגה: וי"א דאפי' היו עדים שהיו שם מרגליות פטור י הואיל והוא פשע במה ששם אותם במקום שאין רגילים להניח מרגליות שם.

א. ג. אם ידע המזיק שהכיס או הסל היו בו זהובים אבל אינו יודע כמה היו, אם הניזק אומר אלף נוטל אלף בלא שבועה ז, והוא שיהיה הניזק אמוד שהרי המזיק מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע.

הגה: וי"א דנשבע הניזק ז ונוטל וכן עיקר.

ל. פי' שפשע בעצמו והעולם לא יאמינו לו שעשה כן. ש"ך ס"ק ד'.
מ. ממרדכי בפ' הכונס.

נ. ומהרש"ל כתב דזה פשיטא דאינו נאמן אלא אפי' הניח בארגז שמניחים בו כספים וטען מרגליות היו שם אינו נאמן שאין רגילות להניח המרגליות בארגז, וכמו שפי' רש"י. ש"ך ס"ק ה'.

ס. אפי' בעדים, וי"א דתפיסה בעדים לא מהני בספיקא דדינא אבל בלא עדים פשיטא דנאמן. ש"ך ס"ק ז'-ח'.

ע. היינו דעת הרא"ש ובעדים אבל בלא עדים לכו"ע לא מוציאין מידו. וכנ"ל באות ז'.

פ. כ"כ ה"ה בפ"ז מחובל בשם התוס'.

צ. כ"כ הרמב"ם בפ"ז מחובל הלכה י"ט והתבאר בפ"ה משאלה ופקדון בארוכה וכן טעמו שם.

ק. טור בשם הראב"ד וה"ה שם והרא"ש, בדבר שהזיק לא היה לו לדעת לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם, והש"ך בס"ק י' העלה כדעת הרמב"ם דנוטל הניזק בלא שבועה.

עין משפט ו.

הו"מ סימן שפו סעיף א

א. קיימא לן כרבי מאיר דדאין דינא דגרמי ר'. ודוקא באדם חייב בדינא דגרמי ש אבל בבהמה לכו"ע פטור. לפיכך הדוחף מטבע של חבירו עד שירד לים חייב אע"פ שלא הגביהו ה', וכן הפוחת מטבע של חבירו והעביר צורתו חייב אע"פ שלא חיסרו.

ב. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו דקי"ל שמחול צריך לשלם ללוקח מדינא דגרמי כמו שנתבאר בסי' ס"ו.

עין משפט ז.

הו"מ סימן שפח סעיף ז

יב. מי שיש עליו עדים א שמסר ממון חבירו כגון שהראה מעצמו בלי אונס או שהיה אנוס ב ונשא ונתן ביד ולא ידעו העדים כמה הפסידו במסירתו, והנמסר אומר כו"כ והמוסר כופר במה שטענו, אם תפס הנמסר אין מוציאין מידו ג, אלא נשבע בנקיטת חפץ וזוכה במה שתפס

ר. ממה שאמר ר"ל לר"א, ור"מ דסבירא להו כוותיה, בב"ק ק' ע"א. והרמב"ן האריך והעלה דדינא דגרמי דאורייתא, והש"ך האריך והוכיח דדינא דגרמי דרבנן, והביא ראיה מבב"ק צ"ח ע"ב, מפ' מרובה ע"א לגבי הא דמחייב ר"מ ד' וה' בשור הנסקל ואמאי איסורי הנאה נינהו, ואמר רבא ר"מ ס"ל כר"ש דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, ובתוס' שם מריב"א ע"ש. ועיין בסמ"ע ובש"ך שהאריכו בפרטי דינים אלו וא"א להעלותם על הכתב כאן כי אין זו מטרת החיבור כאן.

ש. מב"ק מ"ח ע"ב אלא אי איתמר, ועיין בגאון אות ב'.

ת. מימרא דרבה בב"ק צ"ח ע"א דלית ליה דינא דגרמי אבל לדידן חייב, דאם הגביהו פשוט דחייב שהרי בא לרשותו וצריך השבה מעליא, ובגמ' איתא אפי' במים צלולים וראה המטבע לפניו אלא שצריך לשכור אדם היודע לצלול תחת המים ולהביאו ג"כ התחייב. סמ"ע ס"ק ב'.

וכתב במהרש"ל בפ' הגוזל בתרא סוף סי' מ"ז דכל דינא דגרמי פטור באונס, ומשמע אפי' שורף שטרותיו באונס פטור, אבל הרמב"ן בדיני דגרמי שלו מחייב גם באונס וזה לשיטתו דדינא דגרמי מדאורייתא הוא. והש"ך כתב, לפי מה שהעלה שזה מדרבנן וקנסא הוא, א"כ באונס וה"ה בשוגג פטור בשורף שטרותיו.

א. ואם אין עדים ישבע לו היסת שלא מסרו. סמ"ע ס"ק כ'.

ב. הש"ך בס"ק כ"ט נשאר בצע"ג על הרמב"ם והמחבר דבנאנס ונשא ונתן ביד מזיק בידיים הוא ולא גרמי ופשיטא דלא שייך בזה תקנת נגזל שהרי אנוס הוא, וא"כ כיון שמכחישו בברי נשבע זה שנאנס ופטור דהרי אינו נפסל לשבועה כיון שהוא נאנס.

ג. דבעיא דלא איפשטא בגמ' אם עשו תקנה בנמסר להיות נאמן בשבועתו ליטול כמו שתקנו בנגזל ולא איפשטא וס"ל להרמב"ם דמהני ביה תפיסה, אבל ר"י ורא"ש ס"ל דלא מהני תפיסה כיון שהוא ספיקא דדינא והם הי"א שמביא הרמ"א.

ואם לא תפס אין מוציאין מיד המוסר אלא בראיה ברורה.
וי"א דאם המוסר אומר איני יודע כמה הפסדת על ידי, ישבע הנמסר ויטול ד.

הגה: וי"א דבספיקא דדינא לא מהני תפיסה.

הגה: ואם לא ידעו בירור הדברים העדים, רק שיודעים ה שהוצרך להתפשר עם השר בכ"כ, הרי הנמסר נשבע ונוטל במה שהתפשר איתו.

הגה: כל זה במוסר ממון אבל במוסר גופו של חברו הנמסר נשבע ונוטל מהמוסר. וה"ה אם גרם לו המוסר תפיסה דהוי כמזיק בידיים וצריך לשלם לו הזיקו.

הגה: האומר לחבירו מסרתני והוא כופר ז, ישבע לו היסת שלא מסרו ונפטר. וי"א דצריך לישבע לו בפני השר שלא מסרו לו, אבל אין לעשות זה אלא ע"פ עד אחד שמעיד שמסרו, אבל אין הגוי נאמן בכך.

הגה: שנים שמסרו ביחד כל אחד משלם החצי ה, ואם מסרו בזה אחר זה

ד. אבל הרמב"ם שהוא בעל הסברא הראשונה חולק ע"ז, ובאומר המוסר איני יודע א"צ הנמסר לישבע כלל, אבל הי"א שהם התוס' אזלי לשיטתייהו דבכל מידי דלא הוה ליה לידע אין אומרים מתוך שאינו יכול לישבע משלם. גאון אות ל"ז.

ה. פי' שיש לנמסר עדים ע"ז שהוצרך להתפשר עם השר בכ"כ, ואף שהמוסר כופר ואומר לא בשביל המסירה לחוד התפשרת עם השר ליתן לו כ"כ, הנמסר נאמן בשבועה כיון שיש לו עדים עכ"פ שהוצרך להתפשר עם השר וכך ידוע שמסרו. סמ"ע ס"ק כ"ב.

ו. והש"ך בס"ק ל"ט האריך להשיג על דין זה וכתב דבין מוסר גופו או ממנו אם לא עשה מעשה בידי כגון שהולינו בעצמו לתפיסה אלא עביד בדיבורו לא מחייב אלא משום דינא דגרמי. ובפעמוני זהב כתב הגם שהש"ך הרבה להשיג על הרמ"א, ואנו אין לנו אלא דברי הרמ"א וכך פסקו רבותינו האחרונים ע"ש.

ז. וכתב הרשב"א בתשובה סי' תקע"א מוסר שהודה במקצת משלם מה שהודה ואינו משלם השאר, ואפי' אומר חמשים ידעתי וחמשים לא ידעתי לא אמרין בזה מתשיל"מ מאחר שלא היה לו לדעת כמה הזיקו. סמ"ע ס"ק כ"ד, והש"ך חולק דבכל אופן הו"ל מתוך שיל"מ אע"פ שלא היה לו לדעת.

ח. וכתב הש"ך בס"ק מ' דאפי' אין לחבירו לשלם חלקו אין השני משלם חלק חבירו אלא החצי שלו בלבד. ובפעמוני זהב כתב שדין זה שכתב הש"ך במחלוקת שנוי די"א דיש להם דין ערבים ואפי' י"א דיש להם דין ערבים קבלנים דרצה מזה גובה רצה מזה גובה,

האחרון פטור דכל זמן שלא נפטר מהמסירה הראשונה ט הנזק בא מהראשון.

הגה: אפי' לא מסרו ממש אלא נפגש עם אנס או גוי ואמר להם שיגידו לשר דינו כמוסר.

הגה: י"א דאדם המוכה מחבירו יכול לילך ולקבול לפני עכו"ם י אע"פ שגורם למכה היזק גדול.

עין משפט ז.ט.י.כ. חו"מ סימן שפח סעיף א
עין לעיל עין משפט ה

עין משפט ל. חו"מ סימן לד סעיף יג

יח. העובר על גזל מדבריהם, כגון גזל כ מציאא חרש שוטה או קטן ל נפסל לעדות מדרבנן.

יט. חמסן, והוא הלוקח קרקע או מטלטלין שלא ברצון הבעלים, אע"פ

מ"מ סיים שמדברי מר"ן בסי' ת"י סעיף ל' ע"פ הכלל דהלכתא כיש בתרא א"כ לאו ערבים הם וכדברי הש"ך כאן.

ט. וכשיש ספק אם נפטר מהמסירה הראשונה, לא מפקינן ממונא מהאחרון. ש"ך ס"ק מ"ג.

י. ממדכאי ומהרי"ו סי' כ"ח. והגם שהד"מ כתב דאין נראה לו דין זה דכמו שבמוסר אסור למסור ממונו, ג"כ כאן אסור למסור מוכה, ומ"מ כתב הפעמוני זהב אחרי שחזר ופרס במפתו דין זה ודאי כך נקטינן, ובפרט שהש"ך יישב תמיהותיו של הד"מ, ע"ש.

ולאו דוקא המוכה בעצמו יכול לילך ולקבול אלא אפי' עדים שראו או אדם אחר שראה, ובפעמוני זהב העיר מיור"ד סי' רל"ב סעיף י"ד בהג"ה דשם בב' יהודים שהכו זה את זה וגזר השר אחר עדים שיבואו אם יענשו המכה יותר מדינו נקרא אונס, ואם אינם יכולים להשמט וצריכים להגיד יעידו וישלמו לניזק נזקו ואל יצילו עצמן בממוץ חבריהם, וא"כ מדבריו אלו אסור לקבול לפני הכותים במקום שיגיע לחבירו היזק גדול יותר מכח עונשו. ותירץ ששם ביור"ד איירי במקום שיש ביי"ד של ישראל או במקום שנח כעסו וכזה אינו יכול לקבול לפני גוים וכאן איירי בשעת כעסו או באין ביי"ד של ישראל.

ושם הביא מפרשים דהמכה חבירו שמתר לקבול עליו היינו ברגיל להכותו, ועפ"ז אין קושיא מיור"ד ששם דאסור בלא רגיל להכותו.

כ. רמב"ם בפ' י"ב מעדות, מברייא בדף כ"ה ע"ב.

ל. שהם משום דרכי שלום. כ"כ בסמ"ע ס"ק ל"ו.

שנותן דמים, **מ** פסול לעדות מדרבנן. וכן **ב** הרועים בהמות עצמן, הרי הם פסולים שחזקתן פושטין ידיהם בגזל, ומניחים בהמתן לרעות בשדות ופרדסים של אחרים.

הו"מ סימן רה פעיף ה

ה ט. הגוזל והוחזק בגזלן **ב**, ואח"כ לקח שדה שגזל אין המוכר צריך למסור מודעה **ע**.

עין משפט מ. **הו"מ סימן שנט פעיף ז**

ז ז. גזלן זה הלוקח ממון האדם בחזקה **ב** כגון שחטף מידו מטלטלין או שנכנס לרשותו שלא מרצון הבעלים ונטל משם כלים, או שתקף בעבדו או בהמתו ונשתמש בהם, או שירד לתוך שדה חבירו ואכל פירותיה.

עין משפט נ **הו"מ סימן רה פעיף א**

א א. אנסוהו עד שמכר **צ** וקיבל דמי המקח אפי' תלוהו עד שמכר ממכרו

מ. שאינם עוברים על לא תחמוד. וכמו שכתבו התוס' במציעא דף ה' דכן הוא האמת. ועיין בסי' ת"ט בשו"ע. וה"ה המשדלים הבעלים בדברים עד שנותנים להם הדבר בלי כסף, כ"כ בפרישה. ועיין ברמב"ם בפ"א מגזילה ואבדה. ויש להסתפק במוכר המשדל קונה לקנות ממנו דבר או בית אם אין איסור לא תחמוד, ובשם חכם אחד אומרים דרק בחפץ מסויים שייך לא תחמוד אבל להשיג כסף אין בזה הלאו וצ"ע.

נ. ברייתא שם בסנהדרין. וא"כ הרועים דחזקתן פושטים ידיהם בגזל פסולים מה"ת, לא כן מפריחי יונים שפסולים מדרבנן, ששם לא קנה אותם בעל השוכך בקנין גמור וכמו שכתב הסמ"ע בסט"ז עיי"ש.

ס. רמב"ם פ"י ממכירה הלכה ה'. ועיין בסמ"ע ס"ק כ' ליישב מסוף סי' קנ"א, ועיין בנתיבות ס"ק י"ט.

ע. כתב הכ"מ שם שהרמב"ם פוסק כרב ביבי משמיה דרב נחמן, ב"ב מ"ז ע"ב. ולא כפירוש רשב"ם שם, וכמו שנתבאר בסי' קמ"ט סעיף י"ג. ובסוף סי' קנ"א.

פ. כמו שהכתוב אומר ויגזול את החנית מיד איש מצרי.

צ. רמב"ם פ"י ממכירה הלכה א' מבתרא מ"ח ע"ב דתליוהו וזבין. ואפי' אמר בפירוש מתוך האונס שנתרצה למכור לו מרצון נפשו מ"מ רק אם לקח דמים אפי' מקצתם אמרינן דאגב אונסיה גמר ומקני כל שלא מסר מודעה תחלה.

מכר בין במטלטלין בין בקרקע שמפני אונסו גמר והקנה, אפי' שלא לקח הדמים בפני העדים ק.

הגה: וי"א דבעינן שראו העדים לקיחת הדמים אבל ע"פ הודאתו לבד לא מהני. וי"א דוקא שנתן לו מעות אבל נתן לו שטר ר עליו אינו קונה, וי"ח.

א ב. מסר מודעה ש לפני שימכור, ואמר לשני עדים דעו שזה שאני מוכר חפץ פלוני או שדה פלונית לפלוני מפני אונס, הרי המכר בטל.

ובטור כתב דאפי' לקח המעות והשליכם לכיסו שיש גילוי דעת דבעל כורחו קיבלם אפי' ממכרו ממכר. סמ"ע ס"ק א'.

ובביאורים ס"ק א' כתב דבין אונס הגוף או אונס ממון אפי' לא אמר רוצה אני המקח קיים, כיון שיש אומדנא דמוכח שמחמת שנפטר מאונסו ומקבל זוזי גמר ומקנה. אבל חמסן שחטף החפץ ונתן דמים ולא אנסו באונס אחר דליכא אומדנא דמוכח אין המקח קיים עד שיאמר רוצה אני, ואם אמר רוצה אני אפי' מודעה לא מהני לבטל המקח, שהרי לא אנסו בשום אונס ובודאי נתרצה באמירתו "רוצה אני" ובגט מעושה ע"פ דין אף שזה דומה למכירה בעינן שיאמר "רוצה אני" דוקא משום שבעינן ריצוי בלב.

ק. דמספיק הודאתו בפני עדים שקיבל המעות ואח"כ אינו נאמן לומר מפני אונסו דאם כן היה לו למסור מודעה, אבל החולקים שהביא הרמ"א ס"ל כיון שידועין שנאנס במכירה מסתמא נאנס גם בהודאתו. סמ"ע ס"ק ד'.

ר. היינו שזקף דמי המקח במלוה ונתן שט"ח על הדמים. סמ"ע ס"ק ה', אבל הש"ך בס"ק ב' פירש היינו שטר קנין ואפי' לא זקף עליו במלוה רק בע"פ ג"כ קנה לדעת החולקים. ועיין בביאורים ס"ק ב' שתלה מחלוקתם אי בזקיפת מלוה המקח קיים, ה"ה שהודאת קבלת הדמים מהני לגוף הקנין ע"ש.

ובנתן לו שטר עם אחריות, כתב בנתיבות ס"ק ד' דזה תליא במחלוקת הסמ"ע והט"ז בסעיף ג' לסמ"ע בס"ק י' שם מהני ולט"ז לא מהני עד שידוע שכתובת האחריות היתה שלא באונס.

ש. ב"ב מ' ע"ב, ופירוש מודעה לשון ידיעה שמודיע לעדים או פירוש אחר מודעה לשון יסורים, כמו וידוע בהם אנשי סוכות (שופטים ח'-ט"ז), דהיינו שמוסר יסוריו לעדים, ובמתנה אף שא"צ אונס מ"מ שם המודעה ג"כ עליו. סמ"ע ס"ק ו'.

ומודעה עיקרה ג' דברים. א. שידעו העדים שמה ששואל ממנו הוא שלא כדין, ב. ששמעו מפיו שהיה מאיים עליו לאונסו, ג. שיש בידו כח לעשות. כ"כ המבי"ט בח"ג סי' קפ"א. וכתב הרי"ף בתשובה סי' ק' במי שהיה תפוס ביד השלטון וכדי להציל עצמו הוצרך למכור נכסיו ומסר מודעה על המכירה, אין כאן מודעה, שלא נתקנה מודעה אלא לגזלן ולאנס אבל לא לזה שגמלו טובה והמציא לו מעות לפדות עצמו מהשלטון.

ביקשו מהחתן בעת הנישואין לא להוציא את אשתו ממקומה ומן הדין לא היו יכולים לכופו על כך ונתרצה, ומסר מודעה שלא הודה אלא בשביל שלא יפסיד ההוצאה, אין כאן מודעה, דכל שלא הודה אלא בשביל שלא יפסיד ההוצאה אין כאן מודעה כיון שלא היה כאן אונס. שם מתשובת הרי"ף סי' קפ"ה.

ואפי' החזיק ה' הלוקח בזה כמה שנים מוציאים אותה מידו ומחזיר הדמים א'. אבל צריכים העדים לדעת שהוא מוכר מפני האונס ב' ושהוא אנוס ודאי ולא שיסמכו על פיו, וע"כ כל מודעה שאין כתוב בה אנו העדים ידענו ג' שפלוני אנוס היה אינה מודעה.

עין משפט ס.

הו"מ סימן לד' פעיף יג.

עיי' לעיל עין משפט ח.ט.י.ב.

ת. ואם בנה בו הלוקח והשביח, דינו כגזלן שהשביח. ש"ך ס"ק ג'.

א. מיירי שהודה שלקח הדמים ולא היו עדים שלקחם אפ"ה מחזיר הדמים ע"פ הודאתו כיון שלא מסר מודעה רק על המכר אבל במסר מודעה גם על ההודאה א"צ להחזיר הדמים, כמבואר בסעיף י'. ולדעת הרמ"א לא מהני הודאה אפי' לא מסר מודעה. נתיבות ס"ק ז'.

ב. בפעמוני זהב הביא מקיצור התקנות שפשוט המנהג שכל מודעה שצריכים הכרת אונס צריך שתהיה ע"י אחד מבד"ץ שהם ידעו מהות האונס אם הוא מספיק לבטל המקח, ובלי המלכת הבד"ץ אינה מודעה, והיא כחרס בעלמא. וע"כ נראה שמסלק ומבטל המודעה אינו מועיל ג"כ רק לפני הרב התופס ישיבה ונכון הוא. אך סיים ממוהר"ר יעב"ץ דבמודעה הצריכה הכרת האונס שצריכה להיות ע"פ הבד"ץ אם לא נעשה בפני הבד"ץ בגלל שהשעה עוברת או שטעה הסופר ולא ידע שצריך לימלך בבד"ץ לא פוסלים אותה אלא בודקים אם היא מושתתת על דברי האמת דנים עליה, ועוד העלה דאם היתה המודעה בשבועה אף בניגוד לתקנה שצריך שיהיה בפני הבד"ץ מ"מ הוי מודעה.

ועיי' בביאורים ס"ק ו' דכשמסר מודעה אף שלא ראו העדים האונס בשעת המכירה רק קודם המכירה, ויודעים שכח האנס לא נשתנה בשעת המכירה הוי מודעה.

ובמתנה כשלא מסר מודעה להרמב"ן ב"ב מ' ע"א בעינן שידעו העדים שהאונס היה בשעת המתנה, ולדעת המהרי"ק שהביא הב"י באבהע"ז סי' קל"ד לא בעינן רק שידעו שלא נשתנה כחו של האנס בשעת מתנה.

וכתב הש"ך בס"ק ד' דמי שהיה חייב לחבירו והמלוה מכר ללוה שדה ומסר המלוה מודעה שאינו מוכר לו רק כדי שיהיה יכול למשכנו צ"ע אי מהני מסירת מודעה לבטל המכר, שאפשר שמהני רק כדי שלא להפסיד חובו אבל המכר קיים.

ועוד שם דאם ישראל היה חייב לגוי חוב ברבית ובשעת ההלוואה היה בריצוי גמור, והגוי מכר חובו לישראל מחוייב ליתן הרבית לישראל.

ג. ממימרא דנהרדעי ב"ב מ' ע"ב.

וכתב בתשובת האלשיך סי' ע"א דאם העדים כתבו והכרנו אונסו, ואח"כ אומרים האונס לפני בי"ד, ובי"ד ראו שזה לאו אונס, העדים נאמנים במה שמגידים לפני בי"ד והמקח קיים, ולא נקרא חוזרים ומגידים שעבידי שהעדים טועים בכה"ג.

דף סב:

עין משפט א. חר"מ סימן שפד פעיף ב

ב. היה מכה בפטיש ויצא ניצוץ מתחת הפטיש והזיק הרי זה חייב ^ד.

עין משפט ב.ג. חר"מ סימן תיה פעיף יב

יב. יג. גמל שהיה טעון פשתן ועבר בר"ה, ונכנס פשתנו לתוך החנות ודלק בנרו של בעל החנות והדליק את כל השכונה בעל הגמל חייב ^ה מכיון שהרבה במשאוי וע"כ נכנס לתוך חנותו של בעל הנר בין שעמדה הבהמה ליד החנות בין שזה היה בדרך מעבר ולא עמדה ^ו.

יב. יד. אם הניח החנוני נרו מבחוץ החנוני חייב בכל אף בדמי פשתן לבעל הגמל, ואפי' היה נר חנוכה ^ז או נר מצוה דהיה לו לשמור על נרו שלא יזיק.

הגה: וי"א דאם הדליק במקום אחד ונתפשטה האש למקום אחר חייב על מקום האש נזק שלם ועל השאר חצי נזק ^ח. ואם הגמל הלך עם האש שעליו בכל הבירה והדליק בכל מקום חייב על כולו נזק שלם.

עין משפט ד. אר"ח סימן תרעא פעיף ו

ו. ח. מקום הנחתו הוא למעלה מג' טפחים ^ט, ומצוה להניחו למטה

ד. משנה בב"ק ס"ב ע"ב.

ה. ממשנה בב"ק ס"ב ע"ב.

ו. מבואר מגמ' כ"ב ע"ב, כ"כ ה"ה.

ז. שם במשנה ס"ב ע"ב וכת"ק אע"פ שזו מצוה להניחם בחוץ וברשות הניחו מ"מ מחוייב לשומרו שלא יזיק.

ח. טור משום ח"נ צרורות, וכ"כ ה"ה שם בשם המפרשים ונתלו בסוגיא בב"ק כ"ב ע"א, אבל הרמב"ם כתב המשנה כפשטה. ועיין בסי' שצ"ב.

ט. דכל למטה מג' כמונח בקרקע ואין הבריות משגיחין עליו ואין פירסומי ניסא. כה"ח אות מ"ה. ומ"מ בדיעבד בהניחו פחות מג' או למעלה מעשרה יצא. כה"ח אות נ'.

מעשרה טפחים. ואם הניחו למעלה מעשרה טפחים י' יצא, אבל אם הניחו למעלה מעשרים אמה לא יצא.

הגה: אפי' לקחה אח"כ דלוקה והניחה למטה מעשרים אמה לא יצא דהדלקה עושה מצוה.

עין משפט ה. חו"מ סימן תרעא פעיף ו עיין בסעיף הקודם

עין משפט ז.ט. חו"מ סימן שנ פעיף א

א. א. גנב חלבו של חבירו ואכלו, משלם לו דמי חלבו ב.

עין משפט י. חו"מ סימן שנב פעיף א

א. א. הפקיד אצל שנים וטענו שניהם נגנב ל ואח"כ הודה אחד, ונגד השני שלא הודה באו שני עדים שהוא גנבו הרי שניהם משלמים הקרן.

עין משפט כ.ל. חו"מ סימן שנ פעיף א עיין לעיל עין משפט ח.ט.

י. וצריך לזהר שהלהבה תהיה פחות מעשרה. משב"ז אות ל"ג. ועיין בכה"ח באות מ"ו סדר וכוונות ההדלקה ומקום הנחתה ע"פ סודן של דברים.

ו ואם דר בקומה עליונה שמניחה בחלון לבני ר"ה אפי' שהחלון גבוה מן הארץ עשרה מניחה שם. מ"א ס"ק ו'. מ"מ אם יש שני חלונות ואחד בפחות מעשרה טפחים יניחה שם לבני ר"ה. כה"ח אות מ"ח.

כ. רמב"ם בפ"ב מגניבה הלכה ד' מימרא דרב חסדא ומודה ר' נחוניא בן הקנה בכתובות ל' ע"ב. ובש"ך האריך כאן אם טובת הנאה ממון.

ל. מבב"ק ק"ח ע"א, וברמב"ם פ"ד מגניבה הלכה ז' הוסיף כאן שנשבעו שניהם אחרי שאמרו שנגנב, אח"כ הודה אחד והשני באו עליו עדים, שניהם משלמין את הקרן, ואם תפס בעל הפקדון את הכפל אין מוצאין מידו, וזה שהודה משלם את החומש, וכתב ה"ה, דין הכפל בעיא דלא איפשטא בב"ק ק"ח ע"א ופסק הרמב"ם כדרכו בכל כיוצא בזה. והטור כתב דכפל פשיטא דמשלם, ובחומש מבעיא ובכ"מ הניח הרמב"ם בצ"ע.

ו כתב בבאר הגולה שפשוט שכאן חסר במחבר תיבת "ונשבעו" וצ"ל ונשבעו והודה אחד מהם, ופסק המחבר לקולא כדעת הרמב"ם והטור שלשניהם אינם משלמים אלא הקרן, לא הכפל כדעת הרמב"ם וגם לא החומש כדעת הטור.